

De nomenclatuur van onze Hermelijnvinders

door

B. J. LEMPKE

In Ent Ber. 12 : 418 (Sept. 1949) stelt Prof. ROEPKE de vraag, hoe onze Hermelijnvinders genoemd moeten worden. Helaas komt hij hierbij niet tot een definitieve uitspraak. Met het oog op een stabilisatie van onze nomenclatuur is het evenwel gewenst te trachten een oplossing van dit probleem te geven.

I. Genus *Cerura* Schrank, 1802, Fauna Boica 2 (2) : 155. Bevat 4 soorten : 1. *C. terrifica* Schiff. (= *milhauseri* F.), 2. *C. fagi* L., 3. *C. vinula* L. en 4. *C. furcula* Clerck.

Genotype : *Cerura vinula* L., geciteerd als zodanig door CURTIS (1827, Brit. Ent. 4 : 193).

Synoniem :

Pania Dalman, 1823, Analecta Entom. : 92. Genotype : *P. phantoma* Dalman (enige soort, die het genus bevat, = *Phalaena vinula* L., var.).

[*Dicranura* R. L., 1817, Allg. Lit. Zeitung, Jena, 1 : 282. Enige geciteerde soort : *D. ulmi* Schiff., en daarom type. Niet beschikbaar voor de Hermelijnvinders, hoewel de genusnaam daar jaren lang voor gebruikt is, met als auteur BOISDUVAL, 1829, Ind. Meth. : 54.]

Voorzover mij de gegevens op het ogenblik ter beschikking staan, onderscheidt dit genus zich door de volgende kenmerken : 1. voorvleugels met aanhangcel, 2. uncus kapvormig, 3. gnathos gespleten, in 2 armen uitlopend, 4. valven zonder uitstekende costa, 5. aedoeagus aan het proximale uiteinde gespleten, 6. rups met wrat op bovenzijde van derde thoracaalring. Of al deze kenmerken, vooral het vijfde, bij onderzoek van meer soorten gehandhaafd kunnen blijven, zal afgewacht moeten worden.

PIERCE (1941, in PIERCE & BEIRNE, Genitalia Brit. Rhopal. : 35) behandelt natuurlijk alleen de Britse soorten. Als enig criterium voor *Cerura* geeft hij op : „the eighth segment is extended as a pair of long rods, probably octavals”. Ook Prof. FORBES (1948, Lep. of New York and neighboring States, 2 : 236) geeft voor *Cerura*, behalve de kenmerken van de aanhangcel en de rups, alleen : „8th sternite membranous, supported by three chitinized rods”. Ter verduidelijking verwijs ik naar fig. 2, waarin de gechitiniseerde lijsten van het achtste sterniet van *Cerura vinula* L. afgebeeld zijn.

Dit kenmerk kan echter niet van generieke waarde zijn, hoe opvallend het ook is. Immers, *C. erminea* Esp. heeft een volledige buikplaat (zie fig. 4)! Maar in alle 6 kenmerken, die ik zo juist aangegeven heb als criteria voor *Cerura*, stemt *erminea* met *vinula* overeen. Vergelijk voor de ♂ genitaliën fig. 1 en fig. 3. Er kan m.i. dan ook geen twijfel aan bestaan of beide soorten zijn co-generiek, zodat we moeten vaststellen, dat er *Cerura*'s zijn met een tot enkele lijsten gereduceerde buikplaat (*vinula* L., de Noordamerikaanse *scitiscrupta* Walker) en andere met volledige buikplaat (*erminea* Esp.). Of het aanbeveling verdient op dit kenmerk twee subgenera te baseren, zal pas na onderzoek van meer soorten uitgemaakt kunnen worden. Mij ontbreekt daarvoor de tijd.

De uit Nederland bekende soorten zijn *Cerura vinula* L. en *Cerura erminea* Esp.

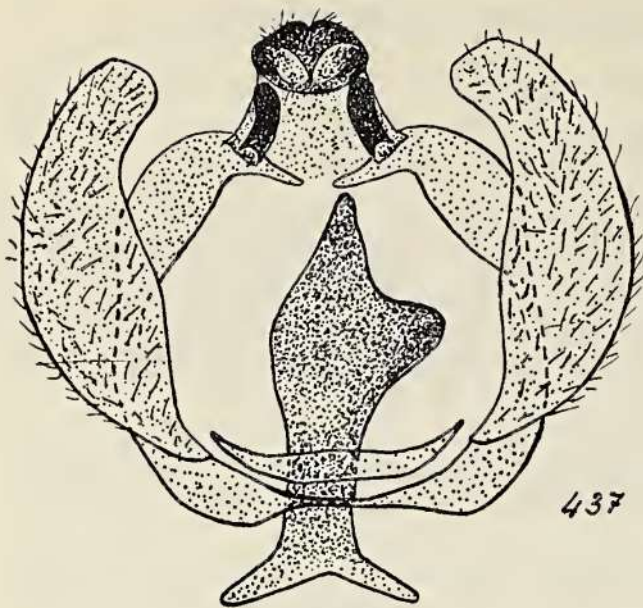

Fig. 1.

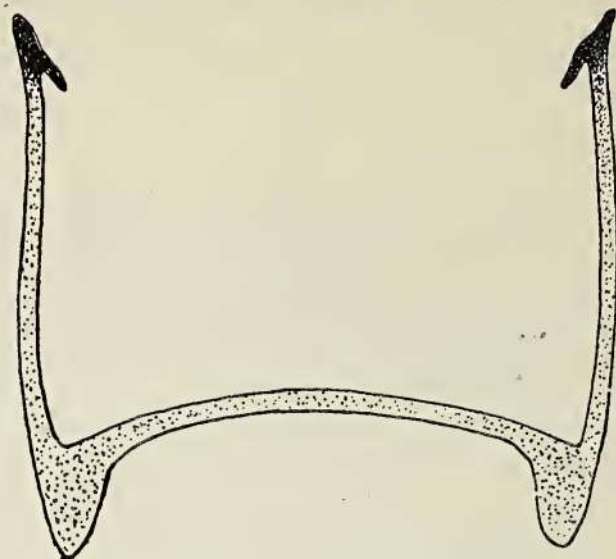

Fig. 2.

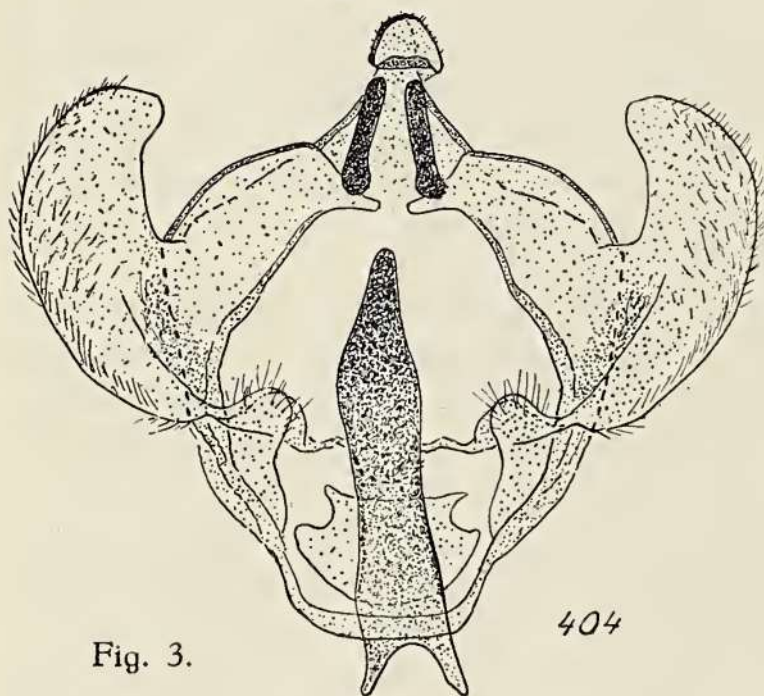

Fig. 3.

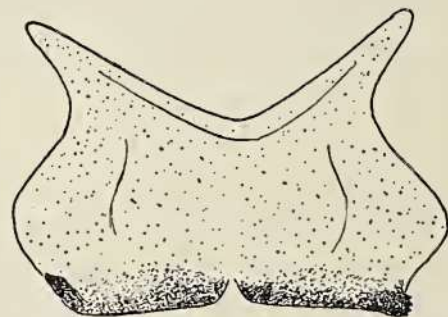

Fig. 4.

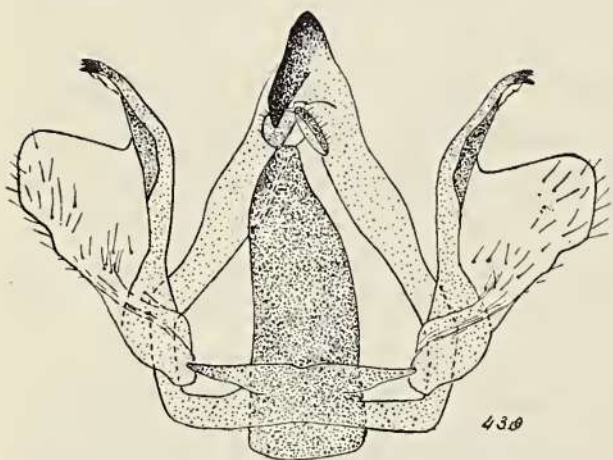

Fig. 5.

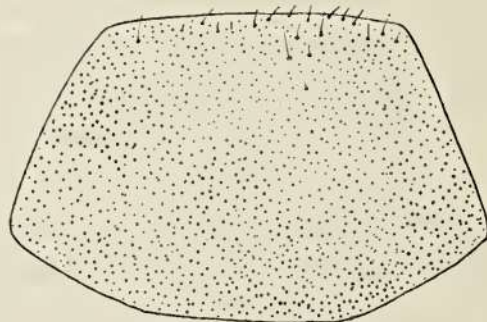

Fig. 6.

Fig. 1. ♂ genitalia van *Cerura vinula* L., × 10. Fig. 2. Chitinelijsten van het achtste sterniet van *Cerura vinula* L., ♂ (prep. no. 437), × 10. [Chitinized rods of eighth sternite of *C. vinula* L., ♂.] Fig. 3. ♂ genitalia van *Cerura erminea* Esp., × 10. Fig. 4. Buikplaat van het achtste sterniet van *Cerura erminea* Esp., ♂ (prep. no. 404), × 10. [Chitinized plate of eighth sternite of *C. erminea* Esp., ♂.] Fig. 5. ♂ genitalia van *Harpyia furcula* Clerck, × 17. Fig. 6. Buikplaat van het achtste sterniet van *Harpyia furcula* Clerck, ♂ (prep. no. 438), × 17 [Chitinized plate of eighth sternite of *H. furcula* Clerck, ♂.]

II. Genus *Harpyia* Ochsenheimer, 1810, Schmett. Eur. 3 : 19. Bevat 8 soorten : 1. *vinula* L., 2. *erminea* Esp., 3. *bicuspis* Bkh., 4. *bifida* Brahm, 5. *furcula* Clerck, 6. *ulmi* Schiff., 7. *fagi* L., 8. *terrifica* Schiff. (= *milhauseri* F.).

Genotype : *Harpyia furcula* Clerck, als zodanig geciteerd door MOORE, 1883, Lep. Ceylon 2 : 108.

Synoniemen :

a. *Furcula* Latreille, 1816, Hist. Anim. s. Vert. 3 : 582. Bevat 3 soorten : 1. *fagi* L., 2. *vinula* L. en 3. *salicis* Latr. (= *furcula* Clerck). Genotype : *Furcula salicis* Latr. (= *Phalaena furcula* Clerck) (nov. genotype).

b. *Harpyias* Hübner, [1819], Verz. bek. Schm. : 188. Bevat 3 soorten : 1. *furcula* Clerck, 2. *bifida* Brahm, 3. *bicuspis* Borkh.

Genotype : *Harpyias furcula* Clerck (nov. genotype).

Van de drie inlandse soorten beeld ik alleen het genitaalapparaat en het achtste sterniet van het ♂ van het genotype af. Zoals men ziet, onderscheidt het apparaat van het *Harpyia*-♂ zich van het *Cerura*-♂ door de volgende kenmerken : de uncus is snavelvormig, er is geen gedeelde gnathos, de costa van de valven is sterk gechitiniseerd en loopt uit in een aan het uiteinde getande arm, de „style”, de aedoeagus is stomp.

Harpyia heeft bovendien geen aanhangcel in de voorvleugels en de rups mist de wrat op de bovenzijde van de derde thoracaalring.

Mijn *furcula*-preparaat komt sterk overeen met de afbeelding die BEIRNE geeft van het *bicuspis*-♂ (PIERCE & BEIRNE, 1941, op cit., pl. IX). Ook de vorm van het sterniet klopt niet (pl. XXI). Het ♂-apparaat van *bicuspis* is forser dan dat van *furcula*, de valven zijn breder, de style steekt minder ver uit. Sommige van deze kenmerken zijn terug te vinden in BEIRNE's figuur van *furcula*, zodat ik vermoed, dat de preparaten van PIERCE verwisseld zijn.

Inlandse soorten van het geslacht *Harpyia* Ochs. : *H. bicuspis* Bkh., *H. furcula* Clerck en *H. bifida* Brahm.

[In de moderne Engelse literatuur wordt de naam *bifida* als een synoniem van *Phalaena hermelina* Goeze, 1781, Ent. Beytr. 3 (3) : 227, beschouwd, blijkbaar in navolging van KIRBY (1892, Syn. Cat. Lep. Het. 1 : 586). Dit is echter onjuist, daar deze naam een primair homoniem is van *Phalaena hermelina* Goeze, 1781, Ent. Beytr. 3 (3) : 207 (= *Ph. ludifica* L., 1758.)

Summary

Writer studies the nomenclature of the „Puss Moths” and „Kittens” observed in Holland.

1. *Cerura* Schrank, 1802. Genotype : *C. vinula* L. (CURTIS, 1827).

Synonym : *Pania* Dalman, 1823. Monotype : *P. phantoma* Dalm. (= *vinula* L., var.).

[*Dicranura* R. L., 1817. Monotype : *D. ulmi* Schiff. Not available for the Puss Moths.]

C. vinula L. and *C. erminea* Esp. are closely related. Male genitalic characters of the genus : uncus hooded, gnathos divided, valvae without style, aedoeagus proximally bifurcate. Cf. fig. 1 and 3. The two long rods at the ventral side of the 8th segment of *C. vinula* are only of specific value, as *erminea* has a completely chitinized sternite. Cf. fig. 2 and 4.

2. *Harpyia* Ochsenheimer, 1810. Genotype: *H. furcula* Clerck (MOORE, 1883).

Synonyms: a. *Furcula* Latreille, 1816. Genotype: *F. salicis* Latr. (= *furcula* Clerck). Cited here for the first time.

b. *Harpyias* Hübner, [1819]. Genotype: *H. furcula* Clerck. Cited here for the first time.

Male genitalic characters of the genus: uncus beaked, gnathos not divided, valvae with strongly chitinized costa and style, aedoeagus stumpy.

Obs. 1. In modern English literature *Phalaena bifida* Brahm (1787) is treated as a synonym of *Ph. hermelina* Goeze, 1781, Entom. Beytr. 3 (3) : 227. This is not correct, as GOEZE's name is invalid, because it is a primary homonym of *Ph. hermelina* Goeze, 1781, Entom. Beytr. 3 (3) : 207 (which in its turn is a synonym of *Ph. ludifica* L., 1758).

2. My preparation of *H. furcula* Cl. (fig. 5) corresponds with the figure of *H. bicuspis* Bkh. in PIERCE & BEIRNE, 1941, Genit. Brit. Rhop. etc., pl. IX. The genitalia of *bicuspis* ♂ are larger, the valvae broader, the style less produced. Neither do the figures of the eighth sternite correspond (l. c., pl. XXI). I suspect that the ♂ genitalia of these two species had been exchanged by PIERCE.

Amsterdam-Z. 2, Oude IJselstraat 12III, Januari 1951.

Nieuwe Gallen van Nederland Tweede Bijdrage

door

W. M. DOCTERS VAN LEEUWEN

In deze Berichten, 12 (287), 1 Mei 1949, pp. 333—340, werden 52 gallen, die nog niet van Nederland bekend waren, toen het Gallenboek in 1946 verscheen, beschreven. Sedert zijn weer 45 nieuwe gallen in mijn bezit gekomen, waarvan een korte beschrijving hieronder volgt. De nummering sluit aan bij die van de eerste bijdrage. Staat geen vinder achter de gal vermeld, dan is het materiaal door mijzelf gevonden. Bij de door anderen verzamelde gallen staat vermeld door wie ze gevonden zijn. Aan de medewerkers mijn hartelijke dank.

Eerst volgen nog enkele veranderingen in de namen, die in het Gallenboek en in de Nieuwe Gallen gebruikt zijn. De nummers verwijzen naar de onder het betreffende nummer in het Gallenboek en in de Nieuwe Gallen beschreven gallen.

Nieuwe Namen.

113. *Brassica oleracea* L. De verwekker van de zogenaamde „draaihartigheid” van de kool, die bekend stond onder de naam van *Contarinia torquens* de Meij., moet volgens BARNES, 1950 : 247, heten *Contarinia nasturtii* Kffr.

116. *Brassica oleracea* L. De verwekker van de bloemgal: *Dasyneura geysenheyneri* Ruebs. is volgens BARNES, 1950 : 247, synoniem aan *Contarinia nasturtii* Kffr.

233. *Euphorbia Esula* L. De galvormer van de vruchtgal is *Dasyneura*